

УДК 355.40:356.35**А. М. Вербицька,***радник начальника Генерального штабу –
Головнокомандувача Збройних Сил України,***В. А. Савченко,***доктор технічних наук, старший науковий співробітник,
начальник кафедри застосування інформаційних технологій
та інформаційної безпеки інституту інформаційних
технологій Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського, полковник,***Т. М. Дзюба,***кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри
застосування інформаційних технологій та інформаційної
безпеки інституту інформаційних технологій
Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського, полковник***В. О. Кацалап,***кандидат військових наук, доцент кафедри застосування
інформаційних технологій та інформаційної безпеки
інституту інформаційних технологій Національного
університету оборони України імені Івана Черняхівського,
полковник*

Система стратегічних комунікацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України

*Розглянуто варіант структури системи стратегічних
комунікацій Міністерства оборони України та Збройних
Сил України. Обґрунтовано основні складові системи
стратегічних комунікацій Міністерства оборони України
та Збройних Сил України.*

*Ключові слова: інформаційна безпека, стратегічні
комунікації, інформаційний простір, інформаційний вплив,
інформаційна операція.*

© А. М. Вербицька, В. А. Савченко, Т. М. Дзюба,
В. О. Кацалап, 2017

Грунтуючись на результатах аналізу інформаційної війни Російської Федерації проти України можливо визначити, що одним з основних чинників, які впливають на воєнно-політичну обстановку в регіоні, є забезпечення інформаційної безпеки України у воєнній сфері. Існуючі принципи готовності Збройних Сил України (ЗСУ) до оборони держави, а також ухвалені Верховною Радою України засади внутрішньої та зовнішньої політики визначають забезпечення інформаційної безпеки України у воєнній сфері одним із пріоритетних напрямів.

Аналіз досвіду передових країн світу [1, 2] свідчить, що таке завдання зараз вирішується за допомогою стратегічних комунікацій. Так, наприклад, у балтійських державах шлях створення та функціонування стратегічних комунікацій є показовим як з позиції об'єднуючого органу управління інформаційною безпекою, так і з погляду формування нових спроможностей у секторі безпеки та оборони щодо забезпечення інформаційної безпеки. Необхідність створення такої системи в Україні також підтверджується положеннями Доктрини інформаційної безпеки України, в якій зазначено, що розвиток системи стратегічних комунікацій є одним з національних інтересів України в інформаційній сфері [3].

Тому метою статті є обґрунтування на основі аналізу положень Воєнної доктрини України та Доктрини інформаційної безпеки України варіанта структури системи стратегічних комунікацій Міністерства оборони України (МОУ) та ЗСУ.

Сьогодні термін «стратегічні комунікації» для України не є новим, оскільки його зміст визначений у положеннях Указу Президента України № 555/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року “Про нову редакцію Воєнної доктрини України”».

Так, зміст терміна «стратегічні комунікації» передбачає скоординоване й належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави [3].

Основною умовою створення стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ є об'єднання можливостей та ресурсів МОУ, ЗСУ, інших правоохоронних органів і державних інституцій з метою забезпечення інформаційної безпеки України у воєнній сфері.

Існуючі воєнно-політичні виклики переросли в цілепрямований інформаційний (інформаційно-психологічний) вплив і стали загрозою для дестабілізації соціально-політичної обстановки в Україні та мають тенденції до постійно погіршення.

Зазначена ситуація вказує на недостатню інформаційну протидію як з боку держави, так і МОУ та ЗСУ загалом. Тому інформаційна безпека держави у воєнній сфері повинна бути спрямована на запобігання загрозам застосування воєнної сили проти України та на формування

позитивного міжнародного іміджу України, а також на стабілізацію внутрішніх загострень міжетнічних та міжконфесійних відносин в Україні.

Комплексне дослідження існуючих складових інформаційної безпеки держави у війсьній сфері [4, 5] показало, що в системі національної безпеки України з питань інформаційної безпеки досі не визначені нормативно-правові відносини між органами військового управління.

Так, одним із завдань Генерального штабу ЗСУ є «забезпечення інформаційної безпеки у Збройних Силах», що передбачає об'єднання зусиль різних відомств та установ держави. Це, у свою чергу, надає можливість створення умов для побудови й використання єдиного інформаційного простору воєнної сфери. При цьому виникає досить парадоксальна ситуація, коли Генеральний штаб ЗСУ, залучаючи для вирішення зазначеного завдання зовнішні ресурси, водночас не використовує спеціалізовані військові частини інформаційно-психологічної протидії, які входять до складу ЗСУ.

З іншого боку, подібний підхід щодо незалучення військових частин інформаційно-психологічних операцій до реалізації державної інформаційної політики у воєнній сфері практично унеможливує їх розвиток і набуття ними необхідних спроможностей.

У МОУ та ЗСУ сьогодні існує нагальна потреба за проведення загальнодержавного механізму управління процесом забезпечення інформаційної безпеки держави у воєнній сфері. Цей процес є складним і багатограним, оскільки може охоплювати цільові програми, проекти та окремі дії (заходи, роботи), спрямовані на реалізацію певного порядку забезпечення інформаційної безпеки держави у воєнній сфері. Виконавцями цього процесу повинні бути профільні структури як у складі МОУ та ЗСУ, так і інших суб'єктів сектора безпеки та оборони держави, а також зацікавлені підприємства й установи України, котрі не належать до названих суб'єктів.

Для того, щоб такий механізм управління комунікативними можливостями держави міг бути запроваджений у МОУ та ЗСУ і став дієздатним (ефективним), необхідно створити потужний орган управління та відповідну структуру, яка безпосередньо відповідатиме за організацію та функціонування системи забезпечення інформаційної безпеки МОУ та ЗСУ. При цьому створення системи потребує виконання певних заходів у самих МОУ та ЗСУ [5].

Використовуючи наведені підстави, можна запропонувати варіант системи стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ:

1. Система стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ входить до загальнодержавної системи стратегічних комунікацій (яка очолюється на рівні Ради національної безпеки і оборони України та Адміністрації Президента України – *рисунок 1*).

2. Координуючим органом у системі стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ є Ситуаційний центр стратегічних комунікацій, безпосередньо підпорядкований

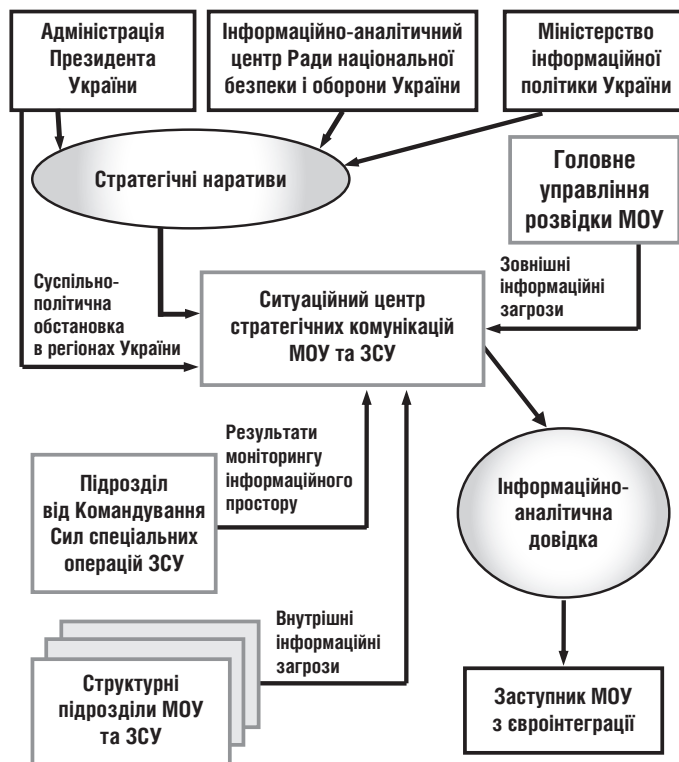

Рис. 1. Структура системи стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ (варіант)

заступникові міністра оборони України з питань євроінтеграції. Основними функціями координуючого органу системи стратегічних комунікацій є:

- узгодження стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ із загальнодержавними (отримання стратегічних наративів від Адміністрації Президента України та Ради національної безпеки і оборони України, узгодження заходів з Міністерством інформаційної політики України, визначення та організація спільних заходів з іншими суб'єктами забезпечення національної безпеки України);
- інформаційно-аналітичне забезпечення системи стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ (отримання й аналіз розвідувальної інформації, інформації про суспільно-політичну обстановку в Україні (від Адміністрації Президента України), інформації про результати моніторингу зовнішнього та внутрішнього інформаційного простору; проведення регіонального аналізу, аналізу цільових аудиторій та об'єктів інформаційного впливу/захисту; забезпечення інформаційно-аналітичними матеріалами суб'єктів стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ);
- організація взаємодії та обміну інформацією з іншими суб'єктами загальнодержавної системи стратегічних комунікацій (Міністерством закордонних справ України, Міністерством інформаційної політики України, Служби безпеки України, Національної гвардії України, Міністерства внутрішніх справ України тощо);
- розгортання (за рішенням заступника міністра оборони України з євроінтеграції) об'єднаного командного

пункту стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ та організація його роботи;

- організація розробки Замислу стратегічних комунікацій, Плану стратегічних комунікацій, спільного нарративу та основних тематик повідомлень для всіх суб'єктів стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ (у цілковитій відповідності до загальнодержавного нарративу);

- розроблення проектів спільних наказів МОУ та Генерального штабу ЗСУ, якими затверджуються Замисел та План стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ (цими наказами визначаються завдання кожному суб'єкту стратегічних комунікацій, порядок функціонування системи, форми звітності тощо);

- організація взаємодії з неурядовими громадськими організаціями з питань виконання Плану стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ;

- проведення експертної оцінки інформаційних матеріалів, розроблених в інтересах реалізації Плану стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ;

- контроль проведених інформаційних заходів, оцінка їх результатів та визначення їх ефективності;

- формування звітів для Адміністрації Президента України та Ради національної безпеки і оборони України про проведені заходи й результати стратегічних комунікацій;

- організація ресурсного забезпечення інформаційних заходів;

- організація замовлення на підготовку фахівців і на проведення наукових досліджень для системи стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ.

Основними підрозділами Ситуаційного центру стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ є:

- відділ (група) оперативних чергових (дві-три зміни);
- інформаційно-аналітичний відділ;

- відділ (група) оперативного планування стратегічних комунікацій;

- відділ (група) організації взаємодії з питань стратегічних комунікацій;

- відділ (група) розгортання Об'єднаного командного пункту стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ та забезпечення його роботи.

Алгоритм роботи Ситуаційного центру стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ:

Інформаційно-аналітичний відділ (група) збирає інформацію:

- від Головного управління розвідки МОУ – про зміни воєнно-політичної та воєнно-стратегічної обстановки та виявлені загрози інформаційній безпеці України у воєнній сфері;

- від Адміністрації Президента України (по взаємодії) – про зміни суспільно-політичної обстановки в регіонах України;

- від підрозділу Командування Сил спеціальних операцій ЗСУ – про результати моніторингу інформаційного простору (за внутрішніми та зовнішніми зонами відповідальності);

- від Головного управління зв'язку та інформаційних систем Генерального штабу ЗСУ – про виявлені загрози інформаційній безпеці України в кіберпросторі.

За результатами обробки й узагальнення зібраної інформації формується довідка-довідь на ім'я заступника міністра оборони України з євроінтеграції.

Реалізація запропонованої системи стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ дасть змогу врегулювати нормативно-правові відносини між органами військового управління на всіх рівнях.

Крім того, впровадження системи стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ створює можливість визначити порядок роботи для системи інформаційних заходів МОУ та ЗСУ, який передбачає здійснення аналізу змін обстановки в інформаційному просторі та прогнозування наслідків реалізації виявлених загроз інформаційній безпеці на підставі даних моніторингу. Результати аналізу використовуються для оперативного планування та управління інформаційними заходами, що передбачає розробку (уточнення) замислу та плану проведення інформаційних заходів, організацію розробки та поширення інформаційних матеріалів, постановку завдань підпорядкованим військам (силам). Результати проведених інформаційних заходів визначатимуться в процесі моніторингу інформаційного простору.

Реалізація запропонованих умов дає змогу отримати такі результати:

- чітку координацію інформаційних заходів МОУ та ЗСУ із загальнодержавними заходами в єдиній системі стратегічних комунікацій;

- забезпечення цілодобового моніторингу інформаційного простору в інтересах оборони України, формування інтегрованої системи виявлення, оцінювання та реагування на загрози інформаційній безпеці України в інформаційній сфері;

- використання (для проведення інформаційних заходів) усіх можливостей МОУ та ЗСУ, а також можливостей державних установ і неурядових громадських організацій;

- створення необхідних умов для підвищення ефективності інформаційних заходів за рахунок систематизації та спрощення управління ними, усунення дублюючих функцій різних органів управління, забезпечення функціонування єдиної системи моніторингу, планування, проведення інформаційних заходів та оцінювання їх результатів.

Таким чином, впровадження запропонованої системи стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ дасть змогу реалізувати безперервний цикл проведення інформаційних заходів та оцінювання їх ефективності.

Після створення системи стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ в Україні у перспективі може бути запроваджена відповідна організаційна структура загальнодержавної системи стратегічних комунікацій, обриси якої будуть змістом подальших досліджень авторів статті.

Перелік літератури

1. *Anderson E. C., Engstrom J. G.* China's Use of Perception Management and Strategic Deception / E. C. Anderson, J. G. Engstrom. – Prepared for the U.S.-China Economic and Security Review Commission – Science Applications International Corporation, 2009.

2. *China's Expansion into the Western Hemisphere: Implications for Latin America and the United States / ed. R. Roett, G. Paz.* – Washington, 2008.

3. Указ Президента України № 47/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016

року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» від 25 лютого 2017 р.

4. Закон України «Про оборону України» // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 9; стаття 106 (з останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 186-VIII від 12 лютого 2015. // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 16. – Ст. 110).

5. Указ Президента України № 287/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» від 26 травня 2015 р.